

©Documentul a fost pus la dispoziție cu sprijinul Consiliului Superior al Magistraturii din România (www.csm1909.ro) și R.A. „Monitorul Oficial” (www.monitoruloficial.ro). Permisunea de a republica această traducere a fost acordată exclusiv în scopul includerii sale în baza de date HUDOC.

©The document was made available with the support of the Superior Council of Magistracy of Romania (www.csm1909.ro) and R.A. „Monitorul Oficial” (www.monitoruloficial.ro). Permission to re-publish this translation has been granted for the sole purpose of its inclusion in the Court’s database HUDOC.

Emitent: CURTEA EUROPEANĂ A DREPTURILOR OMULUI
Publicată în : MONITORUL OFICIAL nr. 141 din 6 martie 2009

HOTĂRÂREA
din 13 ianuarie 2009
în Cauza Faimblat împotriva României
(Cererea nr. 23.066/02)

În Cauza Faimblat împotriva României, Curtea Europeană a Drepturilor Omului (Secția a treia), statuând în cadrul unei camere formate din: Josep Casadevall, președinte, Elisabet Fura-Sandström, Corneliu Bîrsan, Alvina Gyulumyan, Egbert Myjer, Ineta Ziemeles, Luis López Guerra, judecători, și din Stanley Naismith, grefier adjunct de secție,

după ce a deliberat în camera de consiliu la data de 9 decembrie 2008,

pronunță următoarea hotărâre, adoptată la această dată:

PROCEDURA

1. La originea cauzei se află o cerere (nr. 23.066/02) îndreptată împotriva României, prin care 2 cetățeni ai acestui stat, domnul Solomon Faimblat și doamna Salomeia Faimblat (*reclamanții*), au sesizat Curtea la data de 31 mai 2002, în temeiul art. 34 din Convenția pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale (*Convenția*).

2. Reclamanta a decedat la data de 28 iunie 2008, lăsând ca moștenitor unic pe fratele său, primul reclamant, care, la data de 7 octombrie 2008, și-a exprimat dorința de a continua litigiul în fața Curții.

3. Din motive de ordin practic, prezenta hotărâre va continua să o denumească pe doamna Salomeia Faimblat „reclamantă”, deși în prezent această calitate trebuie atribuită numai domnului Solomon Faimblat (vezi, *mutatis mutandis*, *Dalban împotriva României* [MC], nr. 28.114/95, § 1, CEDO 1999-VI, și *Petrescu împotriva României*, nr. 73.969/01, § 2, 15 martie 2007).

4. Guvernul român (*Guvernul*) este reprezentat de agentul său, domnul Răzvan-Horațiu Radu, din cadrul Ministerului Afacerilor Externe.

5. Reclamanții susțin în special o încălcare a dreptului lor de acces la o instanță, astfel cum acesta este garantat de art. 6 § 1 din Convenție, din cauza respingerii acțiunii lor în

constatare ca inadmisibilă, motivată de faptul că nu au epuizat procedura prevăzută de Legea nr. 10/2001 privind regimul juridic al unor imobile preluate în mod abuziv în perioada 6 martie 1945 - 22 decembrie 1989, în condițiile în care aceasta ar fi, în opinia lor, inefficientă.

6. La data de 14 septembrie 2006, președintele celei de a treia secții a decis să comunice Guvernului capătul de cerere de mai sus. Potrivit prevederilor art. 29 § 3 din Convenție, acesta a mai decis analizarea în același timp atât a admisibilității, cât și a temeiniciei cauzei.

ÎN FAPT

I. Circumstanțele cauzei

7. Reclamanții, frate și soră, s-au născut în anul 1949 și, respectiv, 1947 și locuiesc în Tulcea.

8. La data de 27 martie 1941, un imobil aparținând tatălui reclamanților, situat în Tulcea, Str. Gării nr. 28 (fosta str. Carol nr. 40), a fost confiscat de către stat în temeiul Decretului nr. 842 privind regimul juridic al imobilelor care aparțineau comunității evreiești.

9. În anul 1950, în temeiul Decretului de naționalizare nr. 92/1950, statul a hotărât naționalizarea imobilului respectiv.

10. La data de 27 aprilie 2001, reclamanții au adresat o notificare primăriei, conform prevederilor Legii nr. 10/2001, în vederea obținerii retrocedării imobilului naționalizat.

11. În luna septembrie 2001, în paralel cu procedura administrativă, reclamanții au sesizat Judecătoria Tulcea cu o acțiune îndreptată împotriva Consiliului Local, solicitând constatarea nelegalității naționalizării din anul 1950. Prin sentința din data de 13 septembrie 2001, instanța le-a respins acțiunea ca inadmisibilă, motivând că aceștia ar fi trebuit să urmeze procedura administrativă prevăzută de Legea nr. 10/2001 (Legea nr. 10/2001). Prin decizia definitivă din data de 8 aprilie 2002, Curtea de Apel Constanța a confirmat această sentință.

12. Prin adresa din data de 12 martie 2003, primăria le-a solicitat reclamanților să își completeze dosarul cu documentele care să indice amplasamentul imobilului, lucru pe care aceștia l-au făcut la 5 mai 2003.

13. La data de 18 mai 2006, primarul orașului Tulcea a constatat că imobilul nu putea fi restituit, întrucât casa fusese demolată, iar terenul era ocupat la acel moment de construcții și amenajări publice și a arătat că reclamanții aveau, prin urmare, dreptul la „măsuri reparatorii prin echivalent” conform Legii nr. 10/2001, astfel cum a fost modificată prin Legea nr. 247/2005 privind reforma în domeniile proprietății și justiției, precum și unele măsuri adiacente. Reclamanții nu au contestat această decizie.

14. În paralel, la data de 20 iulie 2001, reclamanții au introdus o nouă acțiune, îndreptată împotriva Ministerului de Finanțe, urmărind să obțină restituirea imobilului sau o indemnizație echivalentă, în temeiul Legii nr. 10/2001. La data de 9 mai 2002, Tribunalul Județean Tulcea a hotărât, ca urmare a cererii reclamanților, să suspende judecarea acestei

acțiuni pentru a aștepta soluționarea procedurii administrative (paragraful 10 de mai sus). La data de 4 mai 2006, tot ca urmare a unei cereri a reclamanților, instanța a constatat că acțiunea s-a perimat.

II. Dreptul și practica interne pertinente

15. Prevederile legale, inclusiv cele ale Legii nr. 10/2001 și ale modificărilor sale ulterioare, precum și jurisprudența internă relevante sunt descrise în hotărârile *Brumărescu împotriva României* ([MC], nr. 28.342/95, §§ 31-33, CEDO 1999-VII), *Străin și alții împotriva României* (nr. 57.001/00, §§ 19-26, CEDO 2005-VII), *Păduraru împotriva României* [nr. 63.252/00, §§ 38-53, CEDO 2005-XII (extrase)] și *Tudor împotriva României* (nr. 29.035/05, §§ 15-20, 17 ianuarie 2008).

16. Până la o dată recentă, practica judiciară internă a cunoscut cel puțin două interpretări diferite ale art. 26 alin. 3 din Legea nr. 10/2001 în ceea ce privește competența instanțelor interne de a statua asupra cererilor având ca obiect retrocedarea bunurilor naționalizate, în cazul absenței unui răspuns din partea autorităților administrative la notificarea efectuată în baza aceleiași legi. Printr-o serie de decizii, instanțele naționale au respins ca inadmisibile sau premature cererile de restituire în natură a bunurilor litigioase, motivând că nu puteau fi sesizate în lipsa unei decizii administrative luate de autoritatea competentă (vezi, de exemplu, Decizia nr. 1.089 din 19 martie 2003 a Curții Supreme de Justiție). În alte decizii, instanțele interne au considerat că sunt competente să statueze asupra cererii de restituire a bunurilor, chiar și în lipsa unei decizii administrative, recunoscând explicit existența unei lacune a legii menționate mai sus (vezi, de exemplu, Decizia nr. 2.530 din 11 iunie 2003 a Curții Supreme de Justiție).

17. Prin Decizia nr. XX din 19 martie 2007, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 764 din 12 noiembrie 2007, Înalta Curte de Casație și Justiție, statuând asupra recursului în interesul legii promovat de procurorul general al României, a pus capăt acestei practici divergente și a decis că instanțele interne sunt competente să statueze asupra fondului cererilor, chiar și în ipoteza absenței unui răspuns din partea autorităților administrative.

III. Textele Consiliului Europei

18. În Rezoluția sa R(2004)3 privind hotărârile care ridică o problemă sistemică subsecventă, adoptată la 12 mai 2004, Comitetul Miniștrilor a arătat următoarele:

„Comitetul de Miniștri, în temeiul art. 15.b din Statutul Consiliului Europei, considerând că scopul Consiliului Europei este de a realiza o mai mare apropiere între membrii săi și că unul dintre mijloacele cele mai importante pentru a atinge acest obiectiv este apărarea și dezvoltarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale,

reafirmându-și convingerea potrivit căreia Convenția pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale (denumită în continuare *Convenția*) trebuie să rămână principalul punct de referință în domeniul protecției drepturilor omului în Europa și

reamintind angajamentul său de a lua măsuri pentru a asigura eficiența pe termen lung a sistemului de control instituit prin Convenție,

reamintind caracterul subsidiar al mecanismului de control instituit prin Convenție, care presupune, conform art. 1, ca drepturile și libertățile garantate de Convenție să fie protejate mai întâi prin dreptul intern și aplicate de autoritățile naționale,

exprimându-și satisfacția în această privință pentru faptul că astăzi Convenția face parte din ordinea juridică internă a tuturor statelor membre,

reamintind că, în virtutea art. 46 din Convenție, înaltele părți contractante se angajează să respecte hotărârile definitive ale Curții Europene a Drepturilor Omului (denumită în continuare *Curtea*) în litigiile în care sunt părți și că hotărârea definitivă a Curții este transmisă Comitetului Miniștrilor care supraveghează punerea sa în executare,

subliniind interesul de a ajuta statul în cauză să identifice problemele subsecvente și măsurile necesare pentru punerea în executare,

considerând că punerea în aplicare a hotărârilor ar fi facilitată dacă existența unei probleme sistemice ar fi deja identificată în hotărârea Curții,

păstrând spiritul observațiilor făcute asupra acestei probleme de către Curtea însăși cu ocazia sesiunii Comitetului Miniștrilor din 7 noiembrie 2002,

invită Curtea:

I. în măsura posibilităților, să identifice în hotărârile în care constată o încălcare a Convenției ceea ce, după părerea sa, ridică o problemă sistemică subsecventă și originea acestei probleme, în special atunci când ea este susceptibilă a da naștere unor numeroase cereri, astfel încât să ajute statele să găsească soluția potrivită și Consiliul Miniștrilor să supravegheze executarea hotărârilor;

II. să semnaleze în special orice hotărâre ce cuprinde indicații cu privire la existența unei probleme sistemice și originea acestei probleme nu numai statului în cauză și Comitetului Miniștrilor, ci și Adunării Parlamentare, secretarului general al Consiliului Europei și comisarului pentru drepturile omului din cadrul Consiliului Europei, și să semnaleze într-un mod adecvat aceste hotărâri în baza de date a Curții. ”

19. Recomandarea Comitetului Miniștrilor Rec(2004)6 privind îmbunătățirea căilor de recurs interne, adoptată la data de 12 mai 2004, prevede următoarele:

„Comitetul Miniștrilor, în temeiul art. 15.b din Statutul Consiliului Europei,

considerând că scopul Consiliului Europei este de a realiza o mai mare apropiere între membrii săi și că unul dintre mijloacele cele mai importante pentru a atinge acest obiectiv este apărarea și dezvoltarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale,

reafirmându-și convingerea potrivit căreia Convenția pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale (denumită în continuare *Convenția*) trebuie să rămână principalul punct de referință în domeniul protecției drepturilor omului în Europa și

reamintind angajamentul său de a lua măsuri pentru a asigura eficiența pe termen lung a sistemului de control instituit prin Convenție,

reamintind caracterul subsidiar al mecanismului de control instituit prin Convenție, care presupune, conform art. 1, ca drepturile și libertățile garantate de Convenție să fie protejate mai întâi prin dreptul intern și aplicate de autoritățile naționale,

exprimându-și satisfacția în această privință pentru faptul că astăzi Convenția face parte din ordinea juridică internă a tuturor statelor membre,

subliniind că, astfel cum prevede art. 13 din Convenție, statele membre s-au angajat ca orice persoană ce poate pretinde, în mod justificabil, o încălcare a drepturilor și libertăților sale consacrate în Convenție să aibă dreptul la o cale de recurs eficientă în fața unei instanțe naționale,

reamintind că, dincolo de obligația de a asigura existența unor astfel de căi de recurs eficiente în sensul jurisprudenței Curții Europene a Drepturilor Omului (denumită în continuare *Curtea*), statele au obligația generală de a remedia problemele care stau la baza încălcărilor constatate,

subliniind că este de datoria statelor membre să ia măsuri în vederea asigurării eficienței în drept și în practică a căilor de recurs interne și pentru ca acestea să fie susceptibile să conducă la o hotărâre care să vizeze temeinicia cererii și la un remediu adecvat al oricărei încălcări constatate,

luând act de faptul că natura și numărul cererilor aduse în fața Curții și hotărârile pe care aceasta le pronunță demonstrează mai mult ca oricând necesitatea ca statele membre să se asigure de o manieră eficace și conformă normelor în vigoare că aceste căi de recurs există în orice situație, în special în cazul duratei excesive a procedurilor jurisdicționale,

apreciind că disponibilitatea căilor de recurs interne eficiente pentru toate cererile justificabile referitoare la încălcări ale Convenției ar trebui să permită reducerea volumului de muncă al Curții, datorită, pe de o parte, reducerii numărului de cauze care îi parvin și, pe de altă parte, datorită faptului că tratarea în funcție de circumstanțe a cauzelor pe plan național este capabilă să simplifice analiza lor ulterioară de către Curte,

subliniind faptul că îmbunătățirea căilor de recurs la nivel național, în special cu privire la cauzele repetitive, ar trebui să contribuie la reducerea volumului de muncă al Curții,

recomandă statelor membre, ținând cont de exemplele de bună practică din anexă:

I. să se asigure, printr-o supraveghere constantă, în lumina jurisprudenței Curții, că există căi de recurs interne pentru orice persoană ce pretinde într-un mod justificabil o încălcare a Convenției și că aceste căi de recurs sunt efective, în măsura în care sunt

susceptibile să conducă la o hotărâre care să vizeze temeinicia cererii și la un remediu adecvat al oricărei încălcări constatate;

II. să reanalizeze, în urma hotărârilor Curții care constată deficiențe sistemice sau generale în dreptul sau practica statului, caracterul efectiv al căilor de recurs interne existente și, dacă este cazul, să implementeze căi de atac efective pentru a evita aducerea în fața Curții a unor cauze repetitive;

III. să acorde o atenție deosebită, în cadrul pct. I și II de mai sus, existenței unor căi de recurs efective în cazul în care se pretinde într-un mod justificabil durata excesivă a procedurilor jurisdicționale.

Îl însărcinează pe secretarul general al Consiliului Europei să utilizeze mijloacele necesare pentru a putea acorda asistența adecvată statelor membre, pentru a le ajuta să pună în aplicare prezenta recomandare. ”

ÎN DREPT

I. Asupra pretensei încălcări a art. 6 § 1 din Convenție

20. Reclamantii susțin că respingerea acțiunilor lor în constatare ca inadmisibile, cu motivarea că nu au urmat procedura prevăzută de Legea nr. 10/2001, le-a încălcat dreptul de acces la o instanță, astfel cum este acesta prevăzut de art. 6 § 1 din Convenție, în măsura în care această procedură nu este eficientă. Art. 6 § 1 prevede următoarele în părțile sale relevante:

„Orice persoană are dreptul la judecarea în mod echitabil (...) a cauzei sale, de către o instanță (...) care va hotărî (...) asupra încălcării drepturilor și obligațiilor sale cu caracter civil (...). ”

A. Asupra admisibilității

21. Curtea constată că acest capăt de cerere nu este în mod vădit neîntemeiat în sensul art. 35 § 3 din Convenție. De altfel, Curtea constată că nu este lovit de niciun alt motiv de inadmisibilitate. Prin urmare, acesta trebuie declarat admisibil.

B. Asupra fondului

1. Argumentele părților

22. Guvernul susține că obligația justițiabilului de a parcurge o procedură administrativă prealabilă anterior introducerii cererii sale în fața instanțelor de judecată reprezintă una dintre limitările dreptului de acces la o instanță admise de jurisprudența Curții, în cazul în care decizia administrativă astfel dată poate fi supusă controlului efectiv al instanțelor [*Constantinescu împotriva României* (dec.), nr. 61.767/00, 14 septembrie 2004, și *Nichifor împotriva României* (nr. 1), nr. 62.276/00, § 23, 13 iulie 2006].

23. În continuare, Guvernul face o descriere detaliată a procedurii administrative și a celei judiciare prevăzute de Legea nr. 10/2001 și susține că această lege nu înlătură controlul

judiciar al deciziilor administrative. În opinia sa, această procedură folosită de reclamanți a fost eficientă în speță, în măsura în care la data de 18 mai 2006 a fost adoptată o decizie administrativă. Guvernul observă că reclamanții nu au contestat această decizie în fața instanțelor, în condițiile în care o astfel de posibilitate le era oferită prin Legea nr. 10/2001.

24. În continuare, Guvernul susține că nici acțiunea în constatare însăși introdusă de reclamanți nu a fost respinsă decât după o analiză pe fond a pretențiilor formulate.

25. Guvernul supune apoi atenției Curții o serie de hotărâri în care Curtea Supremă de Justiție a procedat la o analiză în fond a acțiunilor în revendicare referitoare la imobile naționalizate.

26. Reclamanții aduc la cunoștință faptul că acțiunea în constatare și cea prevăzută de Legea nr. 10/2001 au obiective diferite și că o constatare din partea instanțelor a faptului că naționalizarea a fost ilegală ar fi putut să influențeze desfășurarea procedurii inițiate în temeiul Legii nr. 10/2001.

27. De asemenea, aceștia consideră că procedura pusă la dispoziția lor prin Legea nr. 10/2001 nu este eficientă, având în vedere, în special, faptul că organismul de plasare colectivă în valori mobiliare „Proprietatea“ („Fondul Proprietatea“) nu funcționează încă de o manieră susceptibilă să conducă la o despăgubire efectivă.

2. Aprecierea Curții

a) Principii aplicabile

28. Curtea reamintește că art. 6 § 1 garantează fiecărei persoane dreptul ca o instanță judecătorească să poată fi sesizată cu privire la orice contestație privind drepturile și obligațiile sale cu caracter civil, însă că acest drept de acces la o instanță nu este absolut, fiind supus unor limitări implicit acceptate, în special în ceea ce privește condițiile de admisibilitate a unei acțiuni, deoarece aceasta impune, prin însăși natura sa, o reglementare de către stat, care se bucură, în această privință, de o anumită marjă de apreciere. Totuși, aceste limitări nu îi pot restricționa unui justițiabil accesul liber într-un asemenea mod sau într-o asemenea măsură încât dreptul său de a se adresa unei instanțe judecătorești să fie afectat în însăși esența sa. Mai mult chiar, astfel de limitări nu sunt compatibile cu prevederile art. 6 § 1 din Convenție decât dacă ele urmăresc un scop legitim și dacă există un raport rezonabil de proporționalitate între mijloacele folosite și scopul urmărit (*Yagtzilar și alții împotriva Greciei*, nr. 41.727/98, §§ 22-23, CEDO 2001-XII, și *Lungoci împotriva României*, nr. 62.710/00, §§ 34-36, 26 ianuarie 2006).

29. În plus, simplul fapt că partea interesată a avut la dispoziție căi de recurs interne nu satisface exigențele art. 6 § 1: se impune respectarea cerinței ca gradul de acces asigurat de legislația națională să fie suficient pentru a le asigura părților interesate „dreptul la o instanță“, având în vedere principiul supremației dreptului într-o societate democratică (*Yagtzilar*, § 26, și *Lungoci*, § 43, citate anterior). Aceasta se întâmplă mai ales atunci când, de exemplu, partea interesată nu a avut acces la o instanță decât pentru a-și vedea acțiunea declarată inadmisibilă prin efectul legii (*ibidem*).

30. De asemenea, Curtea reamintește că dreptul la o instanță judecătorească nu se rezumă numai la un drept teoretic de a obține recunoașterea dreptului printr-o hotărâre definitivă, ci că el cuprinde și speranța legitimă că această hotărâre va fi executată. Protecția efectivă a justițiabilului și restabilirea legalității presupun obligația administrației de a se conforma unei sentințe sau decizii pronunțate în domeniul respectiv de cel mai înalt organ jurisdicțional în materie administrativă al statului [*Manoilescu și Dobrescu împotriva României* (dec.), nr. 60.861/00, §§ 66-67, CEDO 2005-VI și, *mutatis mutandis*, *Artico împotriva Italiei*, 13 mai 1980, § 33, seria A, nr. 37].

b)Aplicarea acestor principii în speță

31. În speță, Curtea observă că acțiunea în constatare introdusă de reclamânți a fost respinsă, în ultimă instanță, la data de 8 aprilie 2002 de către instanțele judecătorești, care au apreciat că reclamânții trebuiau să urmeze procedura prevăzută de Legea nr. 10/2001.

32. Decizia din data de 8 aprilie 2002, astfel pronunțată, reprezintă o ingerință în dreptul de acces al reclamanților la o instanță judecătorească. Curtea nu exclude ipoteza potrivit căreia implementarea prin Legea nr. 10/2001 a unei proceduri speciale pentru realizarea drepturilor urmărite de reclamânți în cadrul acțiunii lor în constatare urmărește, în sine, un scop legitim. Desigur, la momentul desfășurării evenimentelor cauzei nu exista o practică uniformă la nivelul instanțelor interne în ceea ce privește prioritatea procedurii prevăzute de Legea nr. 10/2001 față de celelalte acțiuni, introduse în baza dreptului comun (vezi paragrafele 16-17 de mai sus). Totuși, Curtea apreciază că nu este necesar să analizeze dacă ingerința suferită de reclamânți urmărea un scop legitim, deoarece, în orice caz, ea nu era proporțională, având în vedere diferitele interese ce trebuie puse în balanță, și aceasta din motivele care urmează.

33. Curtea observă că, într-adevăr, reclamnților care au inițiat la data de 27 aprilie 2001 procedura administrativă prevăzută de Legea nr. 10/2001 li s-a respins acțiunea în constatare la data de 8 aprilie 2002, deși nu fusese pronunțată nicio decizie administrativă în termenul legal de 60 de zile de la data introducerii cererii lor administrative. De asemenea, primăria nu a solicitat informații suplimentare într-un termen rezonabil, solicitare care, dacă era cazul, ar fi putut fi luată în considerare de instanțe ca semn de activitate din partea autorității administrative competente. Modul în care instanțele le-au respins reclamanților acțiunea fără a analiza comportamentul organelor administrative și respectarea de către acestea din urmă a procedurii prevăzute de Legea nr. 10/2001 pune sub semnul îndoielii eficiența accesului la o instanță judecătorească, conferit reclamnților în cadrul procedurii în constatare.

Aceasta fiind situația, respingerea acțiunii în constatare nu prezintă prin ea însăși o problemă din perspectiva Convenției dacă, în circumstanțele concrete ale speței, procedura prevăzută de Legea nr. 10/2001 apare drept o cale de drept efectivă. Prin urmare, rămâne de verificat eficiența acestei proceduri în speță.

34. Curtea trebuie să observe încă de la început că, deși dosarul administrativ a fost completat de reclamnți la data de 5 mai 2003, abia la data de 18 mai 2006, adică după 3 ani,

a fost adoptată o decizie administrativă în speță. Această decizie, deși rămasă definitivă, nu a fost încă executată.

35. Curtea nu contestă marja de apreciere de care beneficiază statele de a implementa proceduri administrative prealabile asigurării accesului concret și efectiv la o instanță (vezi, *mutatis mutandis*, *Messochoritis împotriva Greciei*, nr. 41.867/98, § 23, 12 aprilie 2001).

36. De asemenea, Curtea nu contestă nici eficiența pe care o poate avea procedura prevăzută de Legea nr. 10/2001, în special pentru stabilirea calității de persoană ce poate beneficia de dreptul la despăgubire și pentru propunerea metodei de despăgubire (restituirea bunului sau primirea unei indemnizații). De asemenea, aceasta observă faptul că persoanele nemulțumite pot supune decizia administrativă controlului instanțelor judecătorești.

Cu toate acestea, chiar dacă partea interesată parcurge întreaga procedură administrativă și, dacă este cazul, contencioasă, executarea deciziei administrative sau judiciare definitive se face tot prin intermediul procedurii prevăzute de Legea nr. 247/2005 și, prin urmare, prin intermediul Fondului Proprietatea.

37. Or, Curtea a stabilit deja că acest Fond nu funcționează în prezent într-un mod susceptibil să fie considerat ca echivalent cu acordarea efectivă a unei despăgubiri (vezi, printre altele, *Ruxanda Ionescu împotriva României*, nr. 2.608/02, 12 octombrie 2006, și *Matache și alții*, citată anterior, § 42). Mai mult, nici Legea nr. 10/2001, nici Legea nr. 247/2005 care o modifică nu iau în considerare prejudiciul suferit din cauza lipsei îndelungate de despăgubire (vezi, *mutatis mutandis*, *Porteanu împotriva României*, nr. 4.596/03, §§ 34, 16 februarie 2006).

38. Curtea conchide, prin urmare, că, deși Legea nr. 10/2001 le oferă părților interesate atât accesul la o procedură administrativă, cât și, ulterior, dacă este necesar, la o procedură contencioasă, acest acces rămâne teoretic și iluzoriu, nefiind în prezent în măsură să conducă într-un termen rezonabil la plata unei despăgubiri în favoarea persoanelor pentru care restituirea în natură nu mai este posibilă.

39. Concret, Curtea observă că, în speță, există o diferență importantă între termenele fixate de lege pentru luarea unei decizii și cele derulate în realitate.

40. Mai mult chiar, prin decizia administrativă din data de 18 mai 2006, reclamanților li s-a propus o despăgubire pentru imobilul lor naționalizat, care va fi calculată de către comisia centrală constituită în baza Legii nr. 10/2001 (pentru o descriere detaliată a procedurii în fața acestei comisii, vezi *Tudor împotriva României*, nr. 29.035/05, §§ 15-20, 11 decembrie 2007). Or, Curtea a constatat deja că părților interesate nu le-a fost oferită nicio garanție în ceea ce privește durata sau rezultatul acestei etape a procedurii [*Matache și alții împotriva României* (reparație echitabilă), nr. 38.113/02, §§ 17-19, 17 iunie 2008].

41. Desigur, reclamanții ar fi putut contesta decizia administrativă pentru ca instanțele să stabilească cuantumul reparației în cauză. Totuși, o astfel de acțiune, pe lângă faptul că ar fi contribuit în mod sigur la prelungirea procedurii, care dura deja de 5 ani, nu ar fi putut fi considerată o cale de atac efectivă în speță, dat fiind faptul că în final executarea hotărârii

definitive pronunțate de instanțe ar depinde tot de Legea nr. 247/2005 (paragraful 36 de mai sus).

42. Pe de altă parte, Curtea apreciază că, cel puțin până la data de 12 noiembrie 2007, când a fost publicată în Monitorul Oficial decizia Înaltei Curți de Casație și Justiție care pune capăt practicii divergente a instanțelor judecătorești în ceea ce privește admisibilitatea unei acțiuni în revendicare paralele procedurii declanșate în temeiul Legii nr. 10/2001, o astfel de acțiune nu putea fi considerată o cale de atac eficientă în sensul Convenției. Curtea observă, într-adevăr, că reclamanții nu aveau, la data evenimentelor, niciun mijloc efectiv de a promova acțiuni în fața unei instanțe judecătorești, cât timp procedura administrativă se afla în curs de desfășurare.

43. Din aceleași motive, Curtea nu acordă o importanță prea mare acțiunii introduse la data de 20 iulie 2001, nici argumentelor Guvernului întemeiate pe aceasta.

44. Curtea consideră, prin urmare, că, în cauza de față, ingerința în dreptul reclamanților de acces la o instanță judecătorească nu a fost proporțională cu scopul urmărit: faptul că instanțele judecătorești le-au opus acestora existența procedurii prevăzute de Legea nr. 10/2001 le-a încălcat dreptul de acces la o instanță, în măsura în care nici astăzi, după mai mult de 7 ani de la inițierea procedurii administrative respective, aceasta nu a dus la acordarea niciunei despăgubiri în favoarea reclamanților, iar aceștia nu au nicio garanție să o obțină deocamdată. Prin urmare, în speță a avut loc încălcarea articolului 6 § 1 din Convenție.

II. Asupra celorlalte preținse încălcări

45. Reclamanții se plâng, din perspectiva art. 1 din Protocolul nr. 1 la Convenție, de faptul că nu li s-a restituit încă terenul și nu au primit despăgubirea pentru imobilul demolat.

46. Având în vedere constatarea referitoare la art. 6 § 1 din Convenție (paragraful 44 de mai sus), Curtea apreciază că acest capăt de cerere trebuie considerat admisibil, dar că nu este cazul să analizeze dacă, în speță, a avut loc încălcarea acestei prevederi (vezi, printre altele, *Laino împotriva Italiei* [MC], nr. 33.158/96, § 25, CEDO 1999I; *Zanghì împotriva Italiei*, 19 februarie 1991, § 23, seria A nr. 194C; *Biserica Catolică din Chania împotriva Greciei*, 16 decembrie 1997, § 50, Culegere de hotărâri și decizii 1997-VIII; *Glod împotriva României*, nr. 41.134/98, § 46, 16 septembrie 2003, și *Albina împotriva României*, nr. 57.808/00, § 42, 28 aprilie 2005).

III. Asupra aplicării art. 46 din Convenție

47. Art. 46 din Convenție prevede:

„1. Înaltele părți contractante se angajează să se conformeze hotărârilor definitive ale Curții în litigiile în care ele sunt părți.

2. Hotărârea definitivă a Curții este transmisă Comitetului Miniștrilor care supraveghează executarea ei.”

48. Concluzia de încălcare a art. 6 § 1 din Convenție, care este concluzia Curții în speță, prezintă o problemă majoră care rezultă din caracterul defectuos al legislației privind retrocedarea imobilelor naționalizate și din aplicarea sa de către autoritățile administrative [vezi, *mutatis mutandis*, *Xenides-Arestis împotriva Turciei*, nr. 46.347/99, § 38, 22 decembrie 2005; *Scordino împotriva Italiei* (nr. 3) (reparație echitabilă), nr. 43.662/98, § 11, CEDO 2007-... și *Driza împotriva Albaniei*, nr. 33.771/02, § 112, CEDO 2007-... (extrase)]. Curtea privește cu satisfacție faptul că s-a pus capăt divergențelor de interpretare a Legii nr. 10/2001, însă nu poate ignora că nici măcar multiplele modificări legislative efectuate până în prezent nu au dus la îmbunătățirea situației generate de această lege (vezi, în special, *Porteanu*, citată anterior, § 34; *Toganel și Gradinaru împotriva României*, nr. 5.691/03, § 30-31, 29 iunie 2006; *Tudor*, citată anterior, § 33, și *Albu împotriva României*, nr. 8.508/03, § 22, 17 iunie 2008).

49. Aceasta observă cu îngrijorare că pe rolul său se află deja aproximativ 50 de cauze similare cu cea în speță, ceea ce pare să indice o practică răspândită în rândul autorităților administrative de a nu răspunde în termenele legale sau, cel puțin, într-un termen rezonabil conform jurisprudenței Curții la cererile de restituire a imobilelor naționalizate. De asemenea, aceasta apreciază că lacunele identificate în aceste cauze, inclusiv în cea de față, pot să mai dea naștere în viitor la numeroase cereri întemeiate. Curtea vede în această incapacitate a statului român de a pune ordine în sistemul său legislativ nu numai un factor agravant în ceea ce privește responsabilitatea statului față de Convenție pentru o situație trecută sau actuală, ci și o amenințare pentru eficiența viitoare a mecanismului pus în practică prin Convenție (*Scordino*, §§ 14-15, *Driza*, § 122, citate anterior).

50. Pentru aceste motive, înainte de a analiza cererea de reparație echitabilă prezentată de către reclamânți în temeiul art. 41 din Convenție și având în vedere circumstanțele speței, precum și evoluția volumului său de lucru, Curtea își propune să analizeze consecințele ce pot interveni pentru statul pârât ca urmare a aplicării art. 46 din Convenție. Aceasta reamintește că, în conformitate cu prevederile art. 46, înaltele părți contractante se obligă să se conformeze hotărârilor definitive pronunțate de Curte în litigii în care ele sunt părți, Comitetul Miniștrilor fiind însărcinat să supravegheze executarea acestor hotărâri. Rezultă, în special, că, atunci când Curtea constată o încălcare, statul pârât are obligația juridică nu numai de a le plăti părților vătămate sumele alocate cu titlu de reparație echitabilă prevăzută de art. 41, ci și să aleagă, sub controlul Comitetului Miniștrilor, măsuri generale și/sau, dacă este cazul, individuale, care trebuie integrate în ordinea sa juridică internă, pentru a pune capăt încălcării constatate de Curte și pentru a înlătura, pe cât posibil, consecințele acesteia. Statul pârât rămâne liber, sub controlul Comitetului Miniștrilor, să aleagă mijloacele prin care să își îndeplinească obligația juridică cu privire la art. 46 din Convenție, în măsura în care aceste mijloace sunt compatibile cu concluziile cuprinse în hotărârea Curții (*Broniowski împotriva Poloniei* [MC], nr. 31.443/96, § 192, CEDO 2004-V; *Xenides-Arestis*, § 39; *Scordino*, § 12 și *Driza*, § 123, citate anterior).

51. În ceea ce privește măsurile menite să sporească eficiența mecanismului stabilit de Convenție, Curtea atrage atenția asupra Rezoluției R(2004)3 și Recomandării Rec(2004)6 a

Comitetului Miniștrilor al Consiliului Europei, adoptate la data de 12 mai 2004 (paragrafele 18 și 19 de mai sus).

52. Deși, în principiu, nu este de datoria sa să stabilească posibilele măsuri de redresare adecvate pentru ca statul pârât să se achite de obligațiile sale cu privire la art. 46 din Convenție, ținând cont de situația cu caracter structural pe care o constată, Curtea observă că se impun, fără nicio îndoială, măsuri generale la nivel național în cadrul executării prezentei hotărâri (*Broniowski*, § 193, *Scordino*, § 15, și *Driza*, § 125, citate anterior).

53. Curtea apreciază că statul ar trebui, înainte de toate, să ia măsurile legislative necesare pentru a se asigura că cererile de restituire primesc un răspuns definitiv din partea autorităților administrative, în termene rezonabile. De asemenea, statul trebuie să vegheze și la înlăturarea obstacolelor juridice care împiedică executarea cu celeritate a deciziilor definitive pronunțate de autoritățile administrative sau de instanțele judecătorești cu privire la imobilele naționalizate, pentru ca foștii proprietari să obțină fie restituirea bunurilor lor, fie o despăgubire rapidă și adecvată pentru prejudiciul suferit, în special prin adoptarea unor măsuri legislative, administrative și bugetare capabile să garanteze o astfel de soluționare (vezi și, *mutatis mutandis*, *Scordino*, § 16, și *Driza*, § 125, citate anterior).

54. Măsurile arătate în paragrafele precedente ar trebui luate în cel mai scurt timp. IV. Asupra aplicării art. 41 din Convenție

55. Conform art. 41 din Convenție:

„Dacă Curtea declară că a avut loc o încălcare a Convenției sau a protocoalelor sale și dacă dreptul intern al înaltei părți contractante nu permite decât o înlăturare incompletă a consecințelor acestei încălcări, Curtea acordă părții lezate, dacă este cazul, o reparație echitabilă.”

A. Prejudiciu

56. Reclamanții solicită 40.000 dolari americani (USD) pentru daunele morale suferite.

57. Guvernul argumentează că între pretinsa încălcare și pretinsul prejudiciu suferit nu s-a stabilit nicio legătură de cauzalitate și consideră, în orice caz, că o eventuală constatare a încălcării ar putea constitui, în sine, o reparație suficientă a acestui prejudiciu.

58. Curtea apreciază că reclamanții au suferit un prejudiciu moral, care nu poate fi compensat suficient prin constatarea încălcării.

59. În aceste circumstanțe, ținând cont de toate elementele aflate în posesia sa și statuând în echitate, astfel cum prevede art. 41 din Convenție, Curtea le acordă ambilor reclamanți suma de 6.000 euro (EUR) cu titlu de daune morale.

B. Cheltuieli de judecată

60. Reclamanții solicită și suma de 300 USD pentru cheltuielile de judecată efectuate. Aceștia prezintă o chitanță ce dovedește plata sumei de 464,69 lei noi românești la data de 6 februarie 2007, pentru o traducere.

61. Guvernul nu se opune rambursării cheltuielilor de judecată necesare și care sunt dovedite.

62. Conform jurisprudenței Curții, un reclamant nu poate obține rambursarea cheltuielilor sale de judecată decât în măsura în care s-a stabilit realitatea, necesitatea și caracterul rezonabil al acestora. În speță, ținând cont de elementele aflate în posesia sa și de criteriile menționate mai sus, Curtea consideră rezonabilă suma de 200 EUR, cu toate cheltuielile incluse, pe care o acordă reclamanților.

C. Dobânzi moratorii

63. Curtea consideră potrivit ca rata dobânzii moratorii să se bazeze pe rata dobânzii facilității de împrumut marginal a Băncii Centrale Europene, majorată cu 3 puncte procentuale.

PENTRU ACESTE MOTIVE,

În unanimitate,

CURTEA

1. declară cererea admisibilă;
2. hotărăște că a avut loc încălcarea art. 6 § 1 din Convenție;
3. hotărăște că nu este necesar să analizeze capătul de cerere întemeiat pe art. 1 din Protocolul nr. 1 la Convenție;
4. hotărăște:
 - a) ca statul pârât să le plătească împreună reclamanților, în cel mult 3 luni de la data rămânerii definitive a prezentei hotărâri conform art. 44 § 2 din Convenție, sumele de mai jos, care vor fi convertite în moneda statului pârât la cursul de schimb valabil la data plății:
 - (i) 6.000 EUR (șase mii euro) pentru daune morale, la care se adaugă orice sumă care ar putea fi datorată cu titlu de impozit; și
 - (ii) 200 EUR (două sute euro) pentru cheltuieli de judecată, la care se adaugă orice sumă care ar putea fi datorată cu titlu de impozit de către reclamanți;
 - b) ca, începând de la expirarea termenului menționat mai sus și până la efectuarea plății, aceste sume să se majoreze cu o dobândă simplă având o rată egală cu cea a dobânzii facilității de împrumut marginal a Băncii Centrale Europene valabilă în această perioadă, majorată cu 3 puncte procentuale;
5. respinge cererea de reparație echitabilă în rest.

Întocmită în limba franceză, apoi comunicată în scris la data de 13 ianuarie 2009, în aplicarea art. 77 §§ 2 și 3 din Regulament.

Josep Casadevall,

președinte

Stanley Naismith,

grefer adjunct